# OMUL DE PIATRĂ

A fost odată un împărat și o împărăteasă, amândoi tineri și frumoși, dar nu făceau copii.

Într-o zi veni la împăratul un arap buzat și-i zise:

— Să trăiești, luminate împărate! Am auzit că împărăteasa nu face copii și am adus buruieni pe care cum le-o bea, rămâne grea.

Împăratul luă buruienile de la arap și porunci să-i dea cal împărătesc și un rând de haine de aur ce-ți lua vederile de frumusețe, apoi chemă pe împărăteasa și-i deie buruienile să le fiarbă și să le bea. Împărăteasa chemă pe bucătăreasă și-i dete buruienile să le fiarbă, fără să-i spuie de ce treabă sunt. Bucătăreasa, neștiind puterea lor, gustă dintr-însele și apoi le duse împărătesei să le bea. Nu trecu mult timp la mijloc și rămasă grea împărăteasa și bucătăreasa. Iar când veni vremea, născură amândouă câte un coconaș, mai frumos decât tot ce este frumos pe lumea aceasta, și le puse nume: unuia Dafin și altuia Afin.

Într-o zi împăratul plecă la bătălie și, lăsând pe fiul său în locu-i, îi dete o mulțime de chei în mână și-i zise:

— Fiule, în toate casele ce se deschid cu aceste chei să intri, iar în casa ce se deschide cu cheia de aur să nu-ți calce piciorul, căci nu va fi bine de tine.

Cum plecă împăratul din oraș, fiul său intră prin toate casele și văzu o mulțime de pietre nestimate foarte frumoase, dar nu-i plăcu niciuna dintr-însele: în cele din urmă, ajunsă și la casa ce se deschidea cu cheia de aur, stătu puțin înaintea ușii, se gândi la porunca ce-i detesă tată-său, dar, biruindu-l nerăbdarea, intră înlăuntru și văzu un ochean de sticlă, se uită prin el și văzu un palat cu totul și cu totul de aur, încât la soare te puteai uita, iar la dânsul ba. Și într-însul, ședea doamna Chiralina, tânără copilă, floare din grădină, frumoasă ca o zână.

După ce o privi mai mult timp pusă ocheanul iarăși la locul lui și ieși afară cu ochii plini de lacrămi.

Nu trecu mult timp și împăratul se întoarsă de la bătălie

biruitor, dar în loc să-i iasă fiul său înainte, să-l primească cu bucurie, ieși numai împărăteasa și-i spuse că fiul ei este bolnav. Împăratul pricepu numaidecât de unde-i vine boala și chemă pe toți doftorii și doftorițele din lume, dar toți îi ziseră că până nu va da fiului său de soție pe doamna Chiralina, el nu se va însănătoșa. Împăratul trimisă soli peste soli la doamna Chiralina, dar fu peste putință, căci tatăl ei nu voia să o mărite.

Auzind feciorul împăratului toate acestea, hotărî să se ducă el însuși să o ceară de la tatăl ei. Așadar, spusă toate acestea fratelui său de cruce și într-o zi, plecară amândoi și se făcură nevăzuți. Merseră zi de vară până seara și ajunseră la muma Crivățului, bătură la ușă și ieși înaintea lor o babă zbârcită și întrebă ce caută. Ei răspunseră că cer să-i găzduiască până a doua zi și să le spuie pe care drum să apuce ca să ajungă la împărăția doamnei Chiralina.

Baba se uită la dânșii cu milă și apoi le zise:

— V-aș primi în casă cu mare bucurie, da mi-e frică că va veni fiul meu și vă face pre amândoi sloi de gheață; duceți-vă mai bine la sora mea cea mai mică, că ea poate să vă găzduiască și să vă spuie și drumul la doamna Chiralina.

Feciorul de împărat plecă înainte și ajunsă la muma Vântului turbat; plecară și de acolo și ajunseră la muma Vântului de primăvară, bătură la ușă și ieși o femeie înaltă, și tânără, și frumoasă. Această femeie, cum văzu pe feciorul de împărat, îi zise:

— Dragă Făt-Frumos, știu că ai plecat să cauți pe doamna Chiralina ca s-o iei de soție; dar nu vei putea să ajungi până la împărăția ei, fără ajutorul fiului meu. Rămâneți aci, dar trebuie să vă ascunz foarte bine; căci cum o simți fiul meu că se află la mine oameni după tărâmul cellalt, vă omoară.

Zicând aceste vorbe, plesni de trei ori din palme și îndată sări după sobă o pasere de aur cu ciocul de diamant și cu ochii de smarand, și-i băgă subt aripi pe amândoi:

apoi se sui iarăși pe sobă.

Nu trecu mult timp și se auzi o dulce vâjâitură de vânt care aducea un miros de trandafiri și de rosmarini, ușa se deschise singură și intră în casă un flăcău frumos, cu părul lung de aur, cu aripi de argint și cu băț în mână, împletit cu de tot felul de ierburi și flori. Cum intră în casă, zise mă-sei:

— Mamă, mie-mi miroase a om după tărâmul cellalt.

— Ți-o fi mirosind, mamă, dar p-aicea n-are ce căuta oamenii după tărâmul cellalt.

Vântul se liniști și se pusă la masă; iar după ce mâncă o strachină de lapte dulce de căprioară și bău apă de micșunele dintr-o oală de marmură, se puse la povestit.

Mă-sa, văzându-l cu voie bună, zise:

— Fiul meu, ia spune-mi, unde este împărăția doamnei Chiralina și cum ar face cineva ca să o ia de nevastă?

— Greu lucru mă întrebași, mamă! Dar aide! treacă-meargă. Împărăția doamnei Chiralina este departe de aici, cale de zece ani; dar această cale se poate face cât te ștergi la ochi, dacă cineva s-o duce în pădurea cea neagră de lângă gârla de păcură, care aruncă cu pietre și foc până la cer, și dacă o încăleca pe bușteanul Ielelor, cu care poate să treacă gârla; însă cine aude și va spune cuiva, acela să se facă de piatră până la genunchi. După ce va ajunge la împărăție, trebuie să facă un cerb de aur și să intre într-însul, ca să ajungă în odaia împărătesei și să o fure; cine aude și va spune cuiva, să se facă de piatră până la brâu. După ce o va lua de soție, muma Crivățului, de pizmă, o să trimiță un ovrei cu niște cămăși frumoase și mai subțiri decât pânza păianjenului, doamna Chiralina o să cumpere cămăși; și dacă nu le va uda cu lacrămi de turturică, cum se va îmbrăca cu dânsele, va muri; cine aude și va spune cuiva, să se facă cu totul și cu totul de piatră.

Pe când Vântul spunea toate a rostea, feciorul de împărat adormisă; iar feciorul bucătăresei rămăsesă

deștept și auzise tot.

A doua zi, după ce plecă Vântul d-acasă, feciorul de împărat întrebă pe muma Vântului dacă i-a spus fiul său ceva; dar ea, temându-se să nu se facă piatră, îi răspunse că n-a aflat nimic.

Atunci, feciorul bucătăresei și cel de împărat luară drumul înainte, și se duseră zi de vară până seara, dar când fu pe la scăpătatul soarelui auziră un zgomot și un urlet mare, apoi văzură o gârlă mare de păcură aprinsă aruncând pietre până la înaltul cer. Feciorul de împărat se sperie, dar feciorul bucătăresei îi zisă:

— Nu te teme de nimic și vino cu mine în această pădure și fă ce ți-oi spune eu.

Ajungând în mijlocul pădurei, zări bușteanul Ielelor, încălicară amândoi pe dânsul și, dându-i pinteni de trei ori, se prefăcu într-o căruță cu doisprezece cai de foc și într-o clipă se înălță până la vântul turbat și se pogorî la porțile palatului doamnei Chiralina. Apoi, după ce se deteră jos, căruța se prefăcu iar buștean, și ei rămaseră dinaintea unui palat de zamfir-piatră și cu porțile de chiparos; iar la una din ferestre, sta doamna Chiralina îmbrăcată în haine de aur țesute cu mărgăritar.

Cum văzu doamna Chiralina pe feciorul de împărat, prinsă o așa de mare dragoste de dânsul, încât căzu la grea boală și ajunsă la ceasul morții.

Ce nu făcu bietul împărat ca să o scape? Dar toate erau în zadar. În cele după urmă, veni o babă și-i zise:

— Luminate împărate! să trăiești întru mulți ani! Dacă vrei să se facă sănătoasă fiica împărăției tale, să cauți cerbul de aur care cântă ca toate păsările și să-l aduci în casă numai trei zile, și vei vedea cum se va face sănătoasă.

Împăratul puse să strige pristavul în toată împărăția; iar după trei zile, feciorul bucătăresei lovi bușteanul de trei ori și se făcu un cerb de aur frumos, apoi băgă într-însul pe feciorul de împărat și se puse dinaintea palatului.

Împăratul, văzând cerbul, se dote jos și întrebă pe

feciorul bucătăresei dacă-i este de vânzare.

— Nu-mi este de vânzare, ci de închiriere, răspunse cu semeție feciorul bucătăresei.

— Ei bine! ce să-mi ceri ca să mi-l dai numai trei zile?

— Să-mi dai o mie de bani de aur.

Tocmeala se făcu și împăratul luă cerbul și-l băgă în odaia doamnei Chiralina; apoi să dusă la treaba lui.

Cerbul, cum se văzu numai cu doamna Chiralina, începu să cânte un cântec de dor, de plângea lemnele și pietrele. Doamna Chiralina adormi, iar feciorul de împărat ieși din cerb și o sărută pe frunte, apoi intră iarăși în cerb.

A doua zi doamna Chiralina spuse femeilor sale că a visat de două ori că a sărutat-o un june frumos. Atunci una din femei, fiind mai pricepută, zise doamnei Chiralina că pe dată ce va începe cerbul să cânte, să se prefacă că doarme; și cum va simți că o sărută cineva, să puie mâna pe dânsul.

Cum veni noaptea, cerbul începu să cânte un cântec de jale. Doamna Chiralina se prefăcu că doarme; și când veni Făt-Frumos să o sărute, îl strânse în brațe și-i zise:

— D-acum înainte nu vei mai scăpa, că mult am dorit să te dobândesc.

Ei se giugiuliră ca niște porumbei până-i apucă ziua; iar când fu pe la prânz, veni împăratul și cu fiul bucătăresei ca să-i dea cerbul. Doamna Chiralina începu să plângă și nu vrea nicidecum să se desparță de cerb; dar fiul bucătăresei îi zise încetinel:

— Cere de la împăratul voie să petreci cerbul până afară din oraș. Căci acolo ne așteaptă o căruță cu doisprezece cai de foc, în care o să ne suim cu toții și o să ne ducem la împărăția lui Făt-Frumos, iubitul tău.

Doamna Chiralina ceru și dobândi de la împăratul această voie. Și petrecu pe cerb cu mare alai până afară cin oraș; atunci Afin lovi cerbul de trei ori în burtă și îndată se făcu dintr-însul o căruță cu doisprezece cai de foc; apoi luând pe doamna Chiralina c-o mână și pe Dafin cu alta,

sări într-însa și se făcură nevăzuți. Și după ce umblară zi de vară până-n seară, ca cuvântul de poveste ce d-acilea încolo se gătește, ieșiră pe țărmul cellalt și ajunseră în țara lor.

Împăratul, cum primi știre despre sosirea fiului său, îi ieși înainte cu mulțime de oști, apoi îl însoți cu doamna Chiralina și făcu nuntă împărătească, care ținu trei zile și trei nopți.

Într-o zi, doamna Chiralina ședea la fereastra palatului și se uita la drum, când iaca un ovrei cu cămăși de vânzare. Doamna Chiralina îl chemă sus și luă două cămăși mai subțiri decât pânza păianjenului și se îmbrăcă cu una dintr-însele. Nu trecu mult și se îmbolnăvi atât de greu, încât ajunse pe mâna morții.

Afin află de boala împărătesei și intră pe la miezul nopții în odaia unde dormea ea, apoi o stropi peste tot cu lacrămi de turturică, și ieși afară; dar strejarii de la ușe se duseră la Dafin-împărat și-l pârâră că l-a văzut sărutând pe împărăteasă.

Împăratul, cum auzi, se făcu foc de mânie și porunci să taie capul lui Afin. Dară când ajunse la locul de pierzare, Afin zise împăratului:

— Mulți ani să-ți dea Dumnezeu, împărate! Pentru toată frăția și dragostea mea către tine, te rog să strângi pe toți boierii cei mari ai împărăției, că am să spui înaintea lor un mare cuvânt, și apoi vei porunci să-mi taie capul.

Împăratul porunci să se adune divanul împărătesc, în care să fie de față și doamna Chiralina; și aducând pe Afin, îi zise:

— Spune, nelegiuitule, aceea ce ai de spus.

Atunci Afin începu așa:

— A fost odată un fecior de împărat care prinsă dragoste asupra unei fete de împărat de pe tărâmul cellalt; și fiindcă nu putea să trăiască fără dânsa, a plecat împreună cu fratele său de cruce, ca ori s-o găsească, ori să-și răpuie capul prin pustii. După ce îmblară lumea în cruciș și

curmeziș, ajunseră la muma Crivățului și o rugară să le spuie drumul care ducea la fata de împărat după care plecaseră ei. Muma Crivățului îi trimise la muma Vântului de primăvară, care îi găzdui și le făgădui să întrebe pe fiul său. Ea s-a ținut de vorbă; căci cum a venit fiul său, l-a întrebat, și el a început să spuie așa: împărăția doamnei Chiralina este departe de ei cale de zece ani; dar aceasta cale se poate face într-o clipeală de ochi dacă s-o găsi cineva care să se ducă în pădurea cea neagră de lângă gârla de păcură, care aruncă pietre și foc până la cer, unde va găsi bușteanul Ielelor și va încălica pe dânsul ca să treacă gârla. După ce va ajunge la împărăție, trebuie să facă din buștean un cerb de aur și să intre într-însul ca să ajungă în odaia doamnei Chiralina și să o fure. După ce o va lua de soție, sora Vântului turbat, de pizmă, o să trimită un ovrei cu niște cămăși mai subțiri decât pânza păianjenului, și dacă nu va ști să le ude cu lacrămi de turturică, cum se va îmbrăca cu dânsele, în trei zile va muri.

După ce Vântul spuse toate acestea mume-sei, o jură că de va spune cuiva ceea ce a auzit, să se facă cu totul de piatră.

A doua zi, feciorul de împărat întrebă pe muma Vântului dacă a aflat ceva de la fiul său; dar ea, temându-se să nu se facă piatră, îi zise că n-a aflat nimic. Iar fratele de cruce al feciorului de împărat nu dormise în noaptea aceea și auzise tot. Astfel fără să spuie feciorului de împărat această taină, se duse împreună cu dânsul în pădurea neagră, încălecară pe buștean și trecură gârla dincolo.

Cum sfârși Afin aceste vorbe, se făcu de piatră până la genunchi. Boierii din divan, cum văzură această minune, se speriară. Afin începu iarăși și zise:

— După ce ajunseră la palatul doamnei Chiralina, fratele de cruce lovi bușteanul de trei ori și se făcu un cerb de aur, și băgă pe feciorul de împărat într-însul, carele prin această șiretenie se cunoscu cu fata și o fură.

Zicând și aceste cuvinte, Afin se făcu de piatră până la brâu. Împăratul și împărăteasa, văzând nevinovăția lui Afin, începură a plânge și a-l ruga să înceteze din povestire. Dar el nu voi, ci mersă înainte zicând:

— După ce împăratul se cunună cu doamna Chiralina, nu trecu mult și împărăteasa cumpără două cămăși de la un ovrei, se îmbrăcă cu una dintr-însele și îndată căzu la grea boală. Afin, știind din ce venea boala, întră pe la miezul nopții la împărăteasă și, găsind-o dormind, o stropi cu lacrimi de turturică și o scăpă de moarte.

Cum sfârși Afin această povestire, se făcu cu totul și cu totul de piatră; iar Dafin-împărat și cu doamna Chiralina plânseră trei zile și trei nopți, apoi luară trupul cel împetrit al făcătorului lor de bine și-l puseră în odaia lor, ca să-și aducă aminte de dânsul totdeauna.

După aceea ei trăiră mai mult timp și născură un copil.

Într-o dimineață, Dafin-împărat intră în casa împărătesei și-i spusă că a visat o femeie îmbrăcată în haine albe, care i-a zis că dacă voiește să învieze pe fratele său cel împietrit, să taie copilul lor și să ungă piatra cu sângele lui. Împărăteasa spusă că și ea a visat tot un astfel de vis; apoi unindu-se amândoi, tăiară copilul și stropind piatra cu sânge, începu să se miște, apoi învie cum se cade și zisă:

— O, Doamne! da greu somn am dormit.

— E! e! frate, răspunsă împăratul!; ai fi dormit mult și bine, dacă nu tăiam copilul ca să te stropim cu sângele lui.

Atunci Afin se crestă la un deget cu cuțitul și lăsă să curgă sângele său peste copil, care învià numai într-o clipă; iar împăratul, de bucurie, porunci să se facă veselie mare în toată țara.

Și încălicai p-o șea și v-o spusei domniei-voastre așa.

N. Filimon, în *Țăranul român,*
an I, 1862, nr. 34, p. 271-272,
semnat: N. Ph.